

M. T.

"Isis Cumulative Bibliography. A Bibliography of the History of Science Formed from Isis Critical Biographies, 1-90, 1913-65", Magda Whitrow, London 1971 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 17/2, 364-365

1972

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wspomnienia dotyczą w głównej mierze działalności autora w ruchu spółdzielczym, szczególnie mieszkaniowym, niemniej stanowią również pewne źródło dla historyka architektury i nauki.

Tołwiński poświęcił m.in. jeden rozdział na omówienie międzynarodowych kongresów architektury nowoczesnej (s. 328—349). Tutaj znajdujemy wiele informacji o kontaktach naszych architektów z zagranicą. Tych spraw dotyczy także inny rozdział zatytułowany *Wycieczki naukowe* (s. 383—431).

Najdłużej Tołwiński wspomina swoją wycieczkę w 1934 r. do Związku Radzieckiego. Wyjechali wówczas wraz z nim, z ramienia Polskiego Towarzystwa Reformy Mieszkaniowej, znani architekci: Leonard Tomaszewski i Kamil Lisowski. W ZSRR zapoznali się oni przede wszystkim z budownictwem mieszkaniowym, architekturą i planowaniem miast oraz spółdzielczością mieszkaniową. Wycieczka ta odbiła się w Polsce znacznym echem.

Inna ciekawsza wycieczka naukowa autora miała miejsce w lipcu 1937 r. do Paryża na dwa kongresy: Kongres Międzynarodowy Architektury Nowoczesnej (CIAM) i Międzynarodowy Kongres Mieszkalnictwa i Planowania Miast. Autor opisuje swoje wrażenia ze spotkań z zagranicznymi architektami, zatrzymując się m.in. nieco dłużej przy osobie słynnego Le Corbusiera.

W książce znajdujemy także trochę interesujących informacji na temat Głównego Urzędu Statystycznego i Wolnej Wszechnicy oraz wiele cennych wiadomości dotyczących petersburskiego Instytutu Technologicznego.

Tołwiński w latach 1912—1915 odbywał studia na wydziale mechanicznym Instytutu Technologicznego w Petersburgu, zasłużonej uczelni, która grupowała znaczną ilość studentów Polaków. Tutaj zetknął się autor z polskimi młodzieżowymi organizacjami studenckimi: Uczelnianym Bratniakiem Instytutu Technologicznego, Ogólnostudencką Kasą Polską, Kasą Samopomocy Studentów Polaków Instytutu Technologicznego, Biblioteką Polskich Studentów Technologów, Związkiem Socjalistyczno-Rewolucyjnym Młodzieży Polskiej, Związkiem Młodzieży Postępowo-Niepodległościowej i innymi. Cenne, zwłaszcza dla historii polskiego ruchu studenckiego w stolicy carskiej Rosji, są fragmenty książki dotyczące dziejów Filii Technologicznej Ogólnostudenckiej Kasy Polskiej w Petersburgu. Zarys historyczny tej organizacji opracował w dwudziestoleciu międzywojennym inż. Władysław Rymwid-Mickiewicz, prezes Filii w latach 1908—1910 i długoletni jej aktywista. Zarys W. Mickiewicza nie był nigdzie drukowany, jego maszynopis udostępniła do wykorzystania Tołwińskiemu żona Mickiewicza w latach pięćdziesiątych. Mickiewicz w swoim opracowaniu przytacza wiele informacji pominiętych w *Księdze Pamiątkowej Inżynierów Technologów Polaków, wychowawców Instytutu Technologicznego w Petersburgu*, wydaną drukiem w Warszawie w 1933 r. W tej sytuacji podane przez Tołwińskiego wiadomości nabierają dodatkowego waloru.

Z kronikarskiego obowiązku dodam, że autor zamierzał kontynuować swe wspomnienia, lecz śmierć w 1969 r. przecięła ten zamiar. Niemniej drugi tom wspomnień Tołwińskiego, obejmujący lata późniejsze, ma być opracowany i w przyszłości wydany drukiem.

Jerzy Różewicz

Isis Cumulative Bibliography. A Bibliography of the History of Science Formed from Isis Critical Bibliographies, 1—90, 1913—65. Ed. Magda Whitrow. Chairman of ed. comm. I. Bernard Cohen. Part. 1: *Personalities A—J*. London 1971 Mansell in Conjunction with the History of Science Society ss. LXVIII, 664.

Publikacja pierwszych dwóch tomów omawianej bibliografii została zrealizowana dzięki funduszom trzech organizacji: National Science Foundation, United States Steel Foundation oraz History of Science Society. Stworzenie kompletnej

bibliografii zawartości „Isis” było marzeniem G. Sartona od chwili, kiedy ufundował to czasopismo w 1912 r. Zamierzał nawet objąć taką bibliografią zawartość siostrzanego „Osiris”.

Tymczasem „Isis” istniała już 50 lat, a ogólny wzrost zainteresowań historią nauki uczonych różnych specjalności stwarzał potrzebę ułatwienia poszukiwań informacji zawartych w tym czasopiśmie.

Na początku postanowiono scalić periodyczne dodatki bibliograficzne *Critical Bibliographies*, towarzyszące „Isis” od początku jej istnienia. W rezultacie Komitet Wydawniczy zajął się kumulacją *Bibliografii Krytycznych* za lata 1913—1965.

Tom pierwszy zawiera hasła osobowe od liter A—J, tom drugi będzie zawierał hasła na pozostałe litery oraz hasło *Instytucje*. W sumie oba tomy obejmują blisko 40 000 opisów bibliograficznych odnośnie 10 000 osób i instytucji. W przygotowaniu znajdują się dalsze tomy gromadzące ten sam materiał w układzie rzeczowym.

M. T.

Z CZASOPISM

„PROBLEMS OF THE SCIENCE OF SCIENCE”

Ukazał się (w listopadzie 1971 r.) drugi zeszyt wydawnictwa nieperiodycznego „Problems of the Science of Science” (zeszyt pierwszy ukazał się w czerwcu 1970 r.). Wydawnictwo to drukowane jest na prawach wydań specjalnych polskiego kwartalnika „Zagadnienia Naukoznawstwa”, będącego organem Komitetu Naukoznawstwa PAN¹. Publikuje prace z zakresu szeroko pojętego naukoznawstwa (wszakże bez historii nauki) pióra uczonych z europejskich krajów socjalistycznych. Prace te publikowane są w języku angielskim (większość) lub francuskim wraz ze streszczeniami w obu wymienionych już językach, a ponadto jeszcze w językach rosyjskim i niemieckim. Druk tych artykułów w „Problems of the Science of Science” jest ich pierwszą publikacją w języku angielskim lub francuskim, jednak niektóre z nich były już drukowane w innych językach — w języku polskim (z reguły w „Zagadnieniach Naukoznawstwa”) lub w językach ojczystych autorów. „Problems of the Science of Science” mają własny międzynarodowy komitet redakcyjny, który (według noty w drugim zeszycie) składa się z następujących osób: J. Kaczmarek (redaktor naczelny, Polska), S. Chaskielewicz (Polska), J. Farkas (Węgry), I. Iliev (Bułgaria), G. Kröber (NRD), S. Mikulinsky (ZSRR), R. Rădulet (Rumunia), L. Tondel (Czechosłowacja), B. Walentynowicz (Polska) i J. Kamecka (sekretarz techniczny, Polska).

Obecny, drugi zeszyt „Problems of the Science of Science”, zawiera następujące artykuły: Jan Kaczmarek (Polska): *On Principles of Science Policy*, Piotr Kapica (ZSRR): *Science Teaching and Scientific Method*, Jan Szczepański (Polska): *How to Increase the Effectiveness of the Influence of Science on the Development of Society*, Boris G. Kuzniecowa (ZSRR): *The Economic Effect of Non-Classical Science and Methods of Economic Forecasting*, G. Kröber (NRD): *The Marxist-Leninist Theory of Science: the Task and the Programme*, János Farkas (Węgry): *The Science of Science for Science Policies*, Remus Rădulet (Rumunia): *Structure et fonction dans le développement des sciences*, K. Müller, R. Nejedlý (Czechosło-

¹ Już w 1968 r. ukazał się angielskojęzyczny numer „Zagadnień Naukoznawstwa”, jednak traktowany jako „normalny” numer 2(14) tego czasopisma.